

**A Pécsi Ítéltábla és a Pécsi Törvényszék
közös szervezésében
2016. április 8-án megtartott devizakonferencia**

Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet a Pécsi Ítéltábla Polgári Kollégiumának vezetője köszönti a megjelenteket, kifejezve azon reményét, hogy a résztvevők a gyakorlatban is hasznosítani tudják majd a mai napon hallottakat.

Dr. Gelencsér Zoltán: Örülök, hogy ilyen szép számmal megjelentünk. Arra kértek fel engem, hogy a devizahiteles perekkel kapcsolatos eljárásjogi kérdésekről szóljak néhány szót.

A devizahiteles perek indulásakor valamennyien azt hittük, típusperekkel fogunk szembeállni, azonban aki ezekbe az ügyekbe már mélyebben beleásta magát, szerencsétlenségére saját kárán megtapasztalhatta, hogy ez téves következtetés volt, hiszen ezekben az ügyekben szinte minden eljárásjogi probléma előfordul, nem beszélve az anyagi jogiakról. A devizahitelekkel kapcsolatos, és bennünket érintő perek speciális szabályait a 2014. évi XXXVIII. (DH1) és a 2014. évi XL tv. (DH2 tv.) tartalmazza, a XL. tv. 39. és 40. §-ában találunk az általános, a Pp.-ben is foglalt szabályoktól eltérő rendelkezést. A 39. § azt mondja, hogy a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani, vagy ha ennek már nincs helye, az eljárást meg kell szüntetni, ha a fél a keresetében vagy viszontkeresetében az eljárás folytatásáról szóló tájékoztatás és a hiánypótlásra szóló felhívás kézbesítésétől számított 30 napon belül a 37. § (1) bekezdésében részletezett feltételeknek megfelelő módon nem kéri az érvénytelen szerződés érvénytelensége vagy részleges érvénytelensége jogkövetkezményének alkalmazását. Nincs helye az eljárás megszüntetésének, ha a fél a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelme mellett az eljárásban más kereseti kérelmet is előterjesztett. Ebben az esetben úgy kell tekinteni, hogy a fél a megállapítás iránti kereseti kérelmét nem tartja fenn.

A 40. § (3) bekezdés pedig azt mondja, hogy a per 39. §-a szerinti megszüntetése esetén a peres eljárás illetékét az állam viseli, ezen túlmenően mindegyik fél viseli a maga költségeit. Szintén az ügyfél javára eltér a DH2 törvény 40. §-a a Pp.-től, illetőleg az illetéktörvénytől, amikor kimondja, hogy ha a felek az eljárás felfüggesztésének megszűnését követő első tárgyalási napon egyezséget kötnek, vagy közösen kérik a per megszüntetését, peres eljárás illetékét az állam viseli. Ezen túlmenően pedig mindegyik fél a maga költségeit viseli. Ugyanez vonatkozik a felperesi elállásra is, mert ebben az esetben a Pp. 160. § (1) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a felperes az érdemi tárgyalás megkezdését követően is jogosult az alperes hozzájárulása nélkül elállni.

Mind a járásbíróóságok, mint a törvényszékek találkoznak a devizahiteles perek sarkalatos problémáival. A törvényszékek - van, aki nem tárgyal devizahiteles pert, aki pedig ennél mélyebben beleásta magát, attól elnézést kérek - a Pp. 23. § (1) bekezdés *k*) pontja alapján járnak el első fokon azokban az ügyekben, amikor a fél tisztességtelen

szerződési feltétel érvénytelensége tárgyában indítja meg a pert, vagy adott esetben a devizahiteles ügy a Pp. 23. § (1) bekezdésének *a)* pontjában írt 30 millió forintos pertárgyértéket meghaladja. Utóbbi azonban igen ritka, legalábbis a Pécsi Törvényszéken még nem talákoztunk vele, az esetek túlnyomó része inkább *k)* pontos. A bíróságokon pedig kifogásként érvényesítik az ügyfelek a pénzügyi intézetek által indított perekben azokat az érveket, amelyekkel a törvényszéki elsőfokú eljárásokban találkozunk. Természetesen a törvényszékek másodfokú tanácsai is bírálják el devizahiteles pereket mind peres, mind nemperes ügyekben. A PBT határozataival szemben indult nemperes eljárások száma, legalábbis a Pécsi Törvényszéken most egyre nő, éppen tegnapi napon három érkezett, két nappal ezelőtt négy ügy.

Szeretném, ha az előadások után szabadon tudnánk beszélgetni a tapasztalatainkról, netán valamilyen közös álláspontot is ki tudnánk alakítani olyan kérdésekről, amiben még nem egységes a gyakorlatunk. Valamennyien tapasztaljuk a törvényszéki perekben, hogy a jogi képviselők próbálják minden lehetséges módon támadni a szerződéseket. A keresetekben jellemzően látszólagos keresethalmazat szerepel, hiszen a tisztességtelen feltétel vagy feltételek mellett más érvénytelenségi okokat is megjelöl a fél arra az esetre, ha a tisztességtelenség nem állapítható meg. A Pécsi Törvényszék előtt folyamatba tett perekben a jogi képviselők jelentős része elsődlegesen a szerződés létre nem jöttére, alaki okból történő érvénytelenségre, ebben az esetben jellemzően a gépjármű hitelek esetében a Ptk. 200. § (2) bekezdésre hivatkoznak, és másodlagosan jelölik meg a tisztességtelenséget. Ugyancsak tömegével jellemző az a hivatkozás, hogy a megfelelő tájékoztatás elmaradása miatt kéri vizsgálni az árfolyamkockázat áthárításának tisztességtelenségét, sőt találkozunk most már azzal is, hogy az árfolyamkockázat felső korlát nélküli áthárítása lehetetlen feltétel, és ez tisztességtelen.

Először is meg kell vizsgálnunk, hogy van-e hatáskörünk. Ezzel kevesebb probléma merül fel valószínűleg a bíróságokon, mint a törvényszékeken. Ugyan a Pp. 23. § (1) bekezdésnek *k)* pontja egyértelműen leszögezi, hogy a törvényszék hatáskörébe tartoznak a tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelensége tárgyában indított perek, azonban felvetődik a kérdés, hogy ha a fél úgy általában hivatkozik, és főként az egész kölcsönszerződés tisztességtelenségére, mi a teendő. A Pécsi Törvényszék gyakorlata az, hogy akár jogi képviselővel, akár jogi képviselő nélkül jár el a fél - bár utóbbi esetben nyilván tájékoztatni kell a kötelező jogi képviselőtől, és ennek elmaradásának jogkövetkezményeiről - hiánypótlás keretében e körben is határozott kereseti kérelem benyújtására hívjuk fel az ügyfeleket. Természetesen az sem elvetendő, ha a jogi képviselővel eljáró fél esetében nyomban idézés kibocsátása nélkül utasítjuk el a keresetlevelet.

A hatáskör vizsgálata során felmerül a pertárgy értékének megállapítása. A Pécsi Törvényszék gyakorlata igazodik az 5/2013. Polgári jogegységi határozathoz, amely szerint a pertárgy értékét, és így a hatáskört a szerződésben meghatározott

ellenszolgáltatás értéke alapján kell meghatározni, ha a teljes szerződés érvénytelenségének megállapítását kérik. Ha pedig részleges érvénytelenségről van szó, a pertárgy értékét meg nem határozhatónak kell tekinteni, kivéve, ha a támadott szerződéses kikötéshez kapcsolódó érték a szerződésben kikötött szolgáltatásért járó ellenszolgáltatás értékétől elkülönülten meghatározható. Ha a felperes a szerződés érvénytelenségére hivatkozással valamely érvénytelenségi jogkövetkezmény alkalmazását is kéri, keresete szükségképpen marasztalásra irányul, nincs tehát szó keresethalmazatról, hanem - függetlenül a felperes nyilatkozatától - egyetlen marasztalási keresetről beszélünk, amelynek jogcíméül szolgál a szerződés érvénytelenségének megállapítása. Ennek megfelelően a pertárgy értéke a Pp. 24. § (1) bekezdésének megfelelően a keresetben megjelölt marasztalási összeg.

A 2015. szeptember 28-án megtartott kollégiumvezetői értekezleten az az álláspont született, hogy a Pp. 23. § (1) bekezdés *k*) pontja alapján a tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelensége tárgyában indított perek értékhatártól függetlenül a törvényszék elsőfokú hatáskörébe tartoznak, ha azonban a felperes a törvényszék előtt indult perben az érvénytelenségi okot megváltoztatja, és a marasztalás összege a törvényszéki hatáskört megállapító pertárgy értéket nem éri el, áttételnek van helye.

2016. március 17-én a civilisztikai kollégiumvezetők országos értekezlete is úgy foglalt állást, hogy ha a felperes a szerződés érvénytelenségére hivatkozással valamely érvénytelenségi jogkövetkezmény alkalmazását is kéri, keresete szükségképpen marasztalásra irányul, nincs tehát szó keresethalmazatról.

Az illetékességi okokat érintően a jogalkotó 2014. január 1-i hatállyal a Pp. 30/A. §-át beemelte a Pp.-be, e szerint a fogyasztói szerződés részévé váló tisztességtelen szerződési feltétel érvénytelensége tárgyában indított perre az a bíróság illetékes, amelynek területén a felperes belföldi lakóhelye, belföldi lakóhely hiányában belföldi tartózkodási helye, vagy ha a felperes nem természetes személy, belföldi székhelye található. Csak ezek hiányában lehet az alperes lakó- illetve székhelye szerint a pert megindítani.

Az egyes kölcsönszerződésekben, vagy az ÁSZF-ben alávetési kikötés is szerepel jelentős részben. Jellemzően a PKKB, illetve a Fővárosi Törvényszék, vagy adott esetben, a Lombard-ügyekben a Szegedi Járásbíróság vagy a Szegedi Törvényszék gondolkodás nélkül átteszti illetékességi ok hiányában a keresetlevelet a Pp. 30/A. §-a alapján.

A 2/2011. PK vélemény 5. *a*) pontja szerint a fogyasztói szerződésben a fogyasztóval szerződő fél lakóhelye vagy székhelye szerinti bíróság illetékességének általános szerződési feltételen, vagy egyedileg meg nem tárgyalt feltételen alapuló kikötése tisztességtelen. A kikötésben megjelölt bíróság saját illetékességének vizsgálata körében a kikötés tisztességtelenségét hivatalból köteles észlelni, de az általános illetékességgel rendelkező bírósághoz csak akkor teheti át a keresetlevelet, ha a fogyasztó a bíróság

felhívására az illetékességi kikötés tisztességtelenségére hivatkozik. A fenti PK vélemény 5. b) pontja tovább megy, amikor kimondja, hogy ha a felperes ilyen illetékességi kikötés ellenére a keresetlevelet nem a fogyasztóval szerződő fél lakóhelye vagy székhelye szerint illetékes bírósághoz nyújtja be, e bíróságnak is fel kell hívnia a fogyasztónak minősülő felet, hogy hivatkozik-e az illetékességi kikötés tisztességtelenségére. A bíróságnak ezen nyilatkozat tartalmának megfelelően kell rendelkezni az áttételről vagy az érdemi tárgyalás kitézéséről. Tehát ez a PK vélemény egyértelmű eligazítást ad erre az esetre.

Felmerült a jogalkalmazásban az a probléma, hogy a Pp. rendszerében a 30/A. § milyen szerepet tölt be. Ennek oka, hogy a jogalkotó, mint látjuk a jogszabály szerkezetéből, az általános illetékességi szabályok között helyezte ezt el. A szeptemberben Budapesten megtartott kollégiumvezetői értekezleten akként foglalt állást a megjelentek többsége, hogy ez az illetékességi ok nem vonható az általános illetékességi okok körébe, így kizárólagos illetékességet teremt. A Pécsi Ítéltáblának is van egy határozata, ez a Pkf.VI.20.460/2015/2. számú másodfokú döntés, amelyben rögzítette, hogy a Pp. 30/A. §-ának megfogalmazása az e §-t beiktató, az egyes törvényeknek az új Ptk. hatálybalépéssel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CLII. tv. 85. § (5) bekezdéséhez fűzött indokolása is a Pp. 30/A. §-ának speciális illetékességi okként való értelmezése mellett szól. Ennek célja az volt, hogy a nagyszámú deviza alapú szerződéssel összefüggő perek arányosan oszoljanak el a bíróságok között. A rendelkezés továbbá a fogyasztók érdekeit is szolgálja akként, hogy a fogyasztó lakóhelyéhez közeli bíróság bírálja el a keresettel érintett igényt, megkönnyítve a fogyasztó eljárásban való részvételét, jogérvényesítését. Mindezek alapján az ítéltábla indokolása szerint ez a jogszabályhely olyan speciális illetékességi ok, amely a fogyasztói szerződés részévé váló tisztességtelen szerződési feltétel érvénytelenségi tárgyában indított perekben a Pp. 29. vagy 30. §-ában szereplő általános illetékességi ok alkalmazását kizárja. Úgy tudom egyébként, hogy a Kaposvári Törvényszék tanácselnöki értekezlete pedig úgy foglalt állást, hogy a 30/A. § kizárólagos illetékességet nem teremt, így a Pp. 31-36. §-ai szerinti vagylagos illetékességi okot is választhatja a fél. Ezt azért mondom, az elején már jeleztem, hogy itt azért nincs mindenhol egység, de úgy tudom, hogy sikerült Kaposváron ebben valamilyen egyezsége jutni.

Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet: csak jelzem, hogy a többi ítéltábla gyakorlata a Pécsi Ítéltábla gyakorlatával egyező, tehát országos gyakorlatként ez várható.

Dr. Gelencsér Zoltán: a 2015. szeptemberi kollégiumvezetői értekezleten merült fel sok egyéb mellett, hogy az újonnan indult perekben van-e lehetőség az eljárás, vagy a per tárgyalásának felfüggesztésére, és ha igen, milyen jogszabály alapján. A fenti tanácskozásról kiadott emlékeztető szerint – amely a Pécsi Törvényszéken az erre a

célra létrehozott „R” meghajtón elérhető – az újraindult perekben a DH1 törvény 16. § (1) bekezdését és a DH2 törvény 38. § (1) és (2) bekezdését együttesen értelmezve lehetséges az eljárás felfüggesztése annak ellenére, hogy a DH1 törvény 16. §-a hatályos szövegének szó szerinti értelmezése esetén a DH2 törvény hatálybalépését követően indult perekben nincs helye új felfüggesztésnek, a felülvizsgált elszámolás bejelentéséig a felfüggesztésre irányuló jogalkotó cél azonban ebben az esetben is fennáll. Nyilván a Pp. 152-155. §-ait ebben az esetben nem lehet alkalmazni. Nem lehet megfelelően értelmezni úgy, hogy a pénzügyi intézmény a DH2 törvény szerinti elszámolási kötelezettségére, mint előkérdésre hivatkozik, mert e kötelezettség közvetlenül a törvényen alapszik, még akkor is, ha speciális eljárás útján még vitatható. Az állított jogalkotói szándékot az is alátámasztja, hogy a peres eljárások felfüggesztését nem kizárólag a deviza alapú kölcsönszerződésekre vonatkozó tisztességtelenségi vélelem megdöntése iránti perek alakulása, mint más polgári per tárgyát képező előzetes kérdés elbírálása indokolta, hanem a pénzügyi intézmény önkéntes jogkövetésen alapuló elszámolási kötelezettsége is. Tehát a DH1 törvény 16. § (1) bekezdését és a DH2 törvény 38. § (1) és (2) bekezdését együttesen értelmezve, a jogalkotói szándékot is figyelembe véve a 2014. december 31. napját, valamint 2015. december 31. napját követően indult ügyekben is lehetséges a peres eljárás felfüggesztése.

A másik sarkalatos kérdés a hiánypótlással kapcsolatos. A novemberi kollégiumvezetői értekezleten Budapesten nagy vita folyt a hiánypótlással kapcsolatosan, hogy mi történjék, milyen mélységben követeljük meg az ügyféltől az úgymond határozott kereseti kérelmet. Ez főként az említett DH2 törvény 37. és a 37/A. §-ára vonatkozik. A Fővárosi Ítéltáblának a BDT.2016. évi 3452. számú határozata alapján felvetődött a felfüggesztett eljárások folytatása után a különös szabályok és az általános szabályok összeegyeztethetőségének problémája; a fenti döntés szerint az eljárás felfüggesztését követően folytatódó devizahiteles perben szükségtelen hiánypótlási felhívás kiadása az érvénytelenség jogkövetkezménye mikénti levonására nézve, ha az eljárás tárgya *kizárólag* semmisnek tekintendő olyan szerződéses kikötés érvénytelensége, amelyre figyelemmel a felek között a felülvizsgált elszámolás megtörtént. A bíróság az adott szerződéses kikötés tisztességtelensége törvényi vélelmének megdöntése iránt indult perben a keresetet jogerősen elutasította, ez pedig speciális közérdekű perben született, és így erga omnes hatályú ítéletnek minősül, ezért ugyanezen szerződéses kikötés érvénytelensége tárgyában az eseti döntés szerint bírói határozat ítélt ügyre tekintettel már nem hozható. Az adott ügyben a peres eljárás felfüggesztésére a másodfokú eljárásban került sor, és az eljárás folytatása iránti kérelemben a felperes keresetét úgy tartotta fenn, miszerint kérte az eljárás felfüggesztését, és előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését. A pert megszüntette a másodfokú bíróság, és az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte. Azzal indokolta a határozatot, hogy a vitatott szerződési kikötések a DH1 törvény hatálya alá tartoznak, vélelem keletkezett az egyoldalú szerződésmódosítás jogát szabályozó szerződéses kikötés tisztességtelensége mellett. A

vélelem megdöntését a pénzügyi intézmény a DH1 törvény 6. § (1) bekezdése szerinti perben érthette csak el. Adott esetben a pénzügyi intézmény keresetét elutasította a bíróság, ezért végérvényesen eldönt, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jogot szabályozó szerződéses kikötés tisztességtelenség okán semmis, az érvénytelenség okai és terjedelme a továbbiakban nem vitatható. Mivel pedig a DH2 törvény 39. §-a nem alkalmazható, a per megszüntetése a Pp. 157. § a) pontja alapján és a Pp. 130. § (1) bekezdés d) pontja alapján, tehát ítélt dologra hivatkozással történt.

Másik ítélőtábla, a Debreceni Ítélőtábla álláspontja ettől eltért, és azt mondta, hogy értelmetlen és felesleges a felperest az érvénytelenségi jogkövetkezményeknek mikénti levonása érdekében hiánypótlásra felhívni. Az is előre megjósolható, hogy a másodfokú eljárásban, ahol a kereset nem változtatható meg, megállapítás helyett marasztalás kérhető, a felperes olyan keresetet pedig nem tud előterjeszteni, mely eredményre vezetne. Álláspontjuk szerint erősen kétséges, hogy a vélelem megdöntése iránt a pénzügyi intézmény iránt indított perben hozott ítélet, ítélt dolgot eredményezne a konkrét ügyben. Erga omnes hatállyal ugyanis csupán az dőlt el, hogy az érintett szerződéses kikötés tisztességtelenség okán semmis, az érvénytelenség oka és terjedelme a továbbiakban nem vitatható. A fogyasztó által indított konkrét perben mindez ítélt dolgot nem eredményez, mindössze azt jelenti, hogy a pénzügyi intézmény sikeresen nem hivatkozhat arra, hogy a támadott szerződési feltételek tisztességesek volnának. A konkrét perben ezen álláspont szerint tehát ítélet hozandó, ahogy már létezik egy EBH-ban is leírt kúriai ítélet ilyen ügyben. Azt mondja, hogy az elszámolás eredményeinek vitathatatlansága ugyanis nem eljárási, hanem anyagi jogi szabály, és emiatt ítéletet kell hozni. Ennek kifejtését pedig a DH2 törvény 36. § (1) bekezdés tartalmazza, mely kötelezővé teszi a bíróság számára, hogy a felek fizetési kötelezettségét a felülvizsgált elszámolás adatainak alapulvételével, a törvényben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával állapítsa meg. A DH2 törvény azt a kötelezettséget rója a félre, hogy kizárólag megállapítást nem kérhet, számszakilag ellenőrizhető levezetést kell előterjeszteni. Ha ez a levezetés a későbbiekben tévesnek bizonyul, ennek következményét az ítéletben kell a bíróságnak levonni.

Innen már el is érkeztünk ahhoz, hogy mit követeljünk meg határozott kereseti kérelemként, amikor a DH törvény 37. §-át alkalmazzuk. Utalok arra, amit már az előbb elmondtam, arra, hogy álláspontom szerint a Pp. 130. § (1) bekezdés j) pontja alapján kell elutasítani idézés kibocsátás nélkül a keresetlevelet, mikor a felperes a jogkövetkezményt nem a DH2 törvény 37. §-a alapján jelöli meg. Persze ez a újonnan indult ügyekre vonatkozik, hiszen a felfüggesztés után folytatódó perekre a 39. és 40. §-ok vonatkoznak.

Természetesen nem lehet eltekinteni attól, hogy a keresetlevél nélkülözhetetlen tartalma a szerződéses jogviszony kezdetétől a keresetlevél benyújtásáig terjedő időszakra történő elszámolás, azaz részletes, számszakilag is ellenőrizhető tételes levezetés. Mit kell ennek tartalmaznia? A szerződéses esedékes törlesztő részleteket, a felperes által teljesített részleteket és az érvénytelen rendelkezés figyelmen kívül hagyásával esedékes

törlesztő részleteket a közöttük lévő különbséget feltüntetésével, annak végösszegként történő megjelölését, hogy mennyi a felperesnek a pénzügyi intézmény irányában fennálló tartozása vagy esetleg túlfizetése. A Pécsi Törvényszék gyakorlata az, hogy ha már az ügyfél valamilyen elszámolást csatol, legyen első látásra sem feltétlenül olyan, amelyre érdemi ítélet alapítható, akkor az már megfelel a határozott kereseti kérelem követelményeinek és a DH2 törvény 37. §-ának. Persze, aki már belemerült a tárgyalásokba a DH törvények alapján, az tapasztalhatja, hogy az alperesek logikusan minden esetben azt mondják, hogy ez nem felel meg a DH2 törvény 37. §-ának, és ha feltesszük a kérdést a felperes jogi képviselőjének, hogy ha már van egy egyoldalas levezetés, akkor miből indult ki, és az előbb felsoroltak alapján beírt kamatot hogyan számolta ki, hiszen először ügyleti kamatot jelöl meg, aztán jegybanki alapkamatot, a kettő elkezd összekeveredni, és akkor általában a képviselő azt mondja, hogy ezt nem ő számolta ki, hanem egy általa felkért szakember, de nem is jó, mert van egy másik képlet valahonnan, és kér határidőt, hogy azt a képletet majd szolgáltatassa a bíróságnak, és szépen elkezd az ügy egy masszává összeállni, ezt próbáljuk formálni, egyhamar nem biztos, hogy a végére fogunk járni az elszámolással kapcsolatos vitáknak.

A járásbírói gyakorlatban fordul elő, hogy a viszontkereset, vagy éppen kifogás formájában hivatkoznak a szerződés tisztességtelenségére és a jogkövetkezményekre. Viszontkereset esetében természetesen ugyanazt kell alkalmazni, mint a kereset esetében, tehát számszakilag levezetett viszontkereseti kérelmet kell benyújtani. Nyilván a járásbírói gyakorlatban ebben az esetben a viszontkeresetről végzéssel határoz, hiszen itt hatásköri problémák merülnek fel. Ha pedig kifogás keretében hivatkozik a járásbírói gyakorlatban az alperes a szerződés valamely tisztességtelenné tartott rendelkezése jogkövetkezményére, akkor nem szükséges a számszerűsített és marasztalásra irányuló határozott kérelem.

Felhívom a figyelmet egyébként a Pp.146/A. §-ára, tehát a kötelező jogi képviselet esetében az általános szabályoktól eltérően a felperes a keresetét az alperesi érdemi ellenkérelem előadását követően 30 napon belül változtathatja meg, persze figyelni kell a (1) és (4) bekezdésben foglalt kivételekre is. Felhívom a figyelmet arra is, hogy a keresetváltoztatás esetleges elutasítására külön végzést kell hozni, amely nem fellebbezhető. Nálunk is előfordult már, hogy kicsúszott a felperes a keresetmódosítási határidőből, a Pécsi Törvényszéken tapasztaljuk, hogy van, aki a jelenleg folyamatban levő 200 fölötti törvényszéki elsőfokú devizahiteles perből 110-ben jogi képviselő, tehát nem látja már át az ügyeit nagy valószínűséggel.

Ugyancsak 2015. márciusban a kollégiumvezetői értekezleten felmerült az a valószínűleg valamennyi törvényszéket érintő, a jogi képviselők által kitalált kereseti kérelem, hogy a kölcsönszerződést biztosító zálogszerződésnek a Ptk. 239/A. §-a szerinti érvénytelensége megállapítását kéri. Ez történhet úgy a tapasztalatunk szerint,

hogy egyrészt a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségére hivatkoznak, másrészt pedig csak egyes kölcsönszerződési feltételek érvénytelenségére.

Úgy foglalt állást az értekezlet, hogy ha a zálogkötelezett keresetét, függetlenül attól, hogy ő egyben a kölcsönszerződés adója is vagy más személy, tartalma szerint úgy kell tekinteni, hogy az a kölcsönszerződés érvényességének vitatására is kiterjed. Ugyanis a járulékos zálogszerződés érvényessége nélkül nem állapítható meg, hogy a bíróság az alapjogviszonyt jelentő kölcsönszerződés érvénytelensége kérdésében is állást ne foglalna az ítélet rendelkező részében. Ha tehát a felperes a kölcsönszerződés érvénytelenségét jelöli meg keresete jogalapjaként, a per szükségképpen a DH2 törvény hatálya alá tartozik, a 37. § (1) bekezdése értelmében a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása csak az érvénytelenségi jogkövetkezmények alkalmazásra is kiterjedően kérhető. E speciális törvényi szabályozásra tekintettel a kölcsönszerződésben szerződő félként nem szereplő dologi kötelezett felperesnek is kiterjed a perbeli legitimációja arra, hogy a kölcsönszerződés felei egymás közötti viszonyában kérje az érvénytelenség jogkövetkezményei levonását. Így a kölcsönszerződésben szereplő feleknek is perben kell állniuk. Ha a felperes a dologi kötelezett, akkor őt a bíróságnak nem csak a DH2 törvény 37. §-a szerinti marasztalási kereset előterjesztésére kell felhívnia, hanem arra is, gondoskodjon a személyes kötelezett perben állásáról. Elvileg nem kizárt a személyes kötelezett önkéntes perbe lépése sem, de életszerűbb, hogy őt a felperesnek kell alperesként perbe vonnia a zálogjogosult mellett.

Saját gyakorlati tapasztalataink alapján számos esetben a választottbírósági kikötés tisztességtelenségének megállapítását kérik. Felmerül a kérdés, hogy ha kizárólag ez a per tárgya, és más kereseti kérelem nincs, akkor ítélettel dönt-e a bíróság az ügyben vagy sem. Tudomásom szerint a Pécsi Ítéltábla álláspontja az, hogy mindenképpen ítélettel kell határozni e körben, ha viszont eljárási kifogás körében említi az ügyfél, akkor nem érdemben dönt a bíróság, hanem az ítélet indokolásában fejt ki ezzel kapcsolatos jogi álláspontját, és a rendelkező részt nem érinti ez a kérelem. Természetesen, hogy ha a per során véletlenül igazolódik, hogy tisztességes volt ez a választottbírósági kikötés, akkor logikusan a pert megszüntetjük.

Szintén felvetődik, és egyre gyakoribb, amikor a felperes azt állítja, hogy nem tartozik a DH1 törvény hatálya alá a szerződés, mert az adott szerződési feltételeket egyedileg megtárgyalták. Az egyedi ügyekben kell állást foglalni, hogy a DH2 törvények hatálya alá tartozik-e a szerződés vagy sem. Nem elvetendő álláspont azonban, legalábbis itt Pécsen ahhoz igazodunk, hogy ha a pénzügyi intézmény a fogyasztóval elszámolt, és a fogyasztó nem vitatta az elszámolás kapcsán, hogy a DH törvények hatálya alá tartozik, akkor nincs min vitatkozni, akkor a DH törvények hatálya alá tartoznak.

Köszönöm a figyelmet!

Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet: tisztázni szeretném a Fővárosi Ítéltábla, illetve a Debreceni Ítéltábla álláspontja közötti különbséget, nehogy az maradjon meg a fejekben, hogy ítéletet kell hozni. Nem ez volt többségi álláspont. Ha valakinek aggálya van az ítélt dolog tekintetében, hivatkozhat a Pp.130. §-ának - általa megfelelőbbnek gondolt - másik pontjára is. Kizárólag – a perek nagy számára is tekintettel – arról van szó, hogy ne kényszerítsük a feleket sem olyan perbe, amely eleve kilátástalan a számukra, és a bíróságra se háruljon megoldhatatlan feladat. E szempontokra is tekintettel a Kúria is elfogadta ezt a megoldást.

Dr. Kovács Ildikó: az lenne a kérdésem, hogy az előadás során említett EBH mit tartalmaz. Észrevételezném, hogy olyan iránymutatást nem lehet adni az elsőfokú bíróságoknak, hogy mindenki válasszon, mivel ért egyet. Vagy jogilag megoldható az ügy, vagy pedig jogszabály-módosítást kell kezdeményezni.

Dr. Gelencsér Zoltán: az említett EBH-ban a Kúria az erga omnes hatálynak a per megszüntetésre okot adó következményt nem tulajdonított, ezzel szemben a felperes keresetének érdemi elutasítása mellett foglalt állást. Nem devizás ügyben hozott döntés volt, 2012-es (P.14.), más jellegű ügy volt, a Debreceni Ítéltábla hivatkozott erre a döntésre.

A jogszabályok, amelyekre itt támaszkodhatunk, nem adnak mindenben teljes körűen eligazítást. Attól félek, hogy 2019 márciusában vagy áprilisában is ugyanitt fogunk ülni, ezekkel az ügyekkel fogunk vesződni, az újonnan indult perek, és a felfüggesztésből úgymond kijövő ügyek meg fognak fullasztani első fokon.

Dr. Baranyabán Judit: tapasztalunk kell, hogy a jogértelmezési vitákban mögöttes szempontként felmerül a praktikum, hogy valamilyen módon a mennyiségi problémát is kezelni tudjuk. Az állásfoglalások a nehezen alkalmazható jogszabályok tengerén át valamiféle gyakorlati megoldást próbálnak nyújtani, ezek azonban sokszor vitathatóak.

Dr. Gelencsér Zoltán: További kérdés, novemberben felmerült a kollégiumvezetői tanácskozáson a DH2 törvény 37/A. § problémája, amely azt mondja, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét a bíróság a 38. § (6) bekezdése szerinti felülvizsgált elszámolás adatainak alapulvételével, az e törvényben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával állapítja meg. Felmerült a novemberi értekezleten, hogy ki alkalmazza, vagy ki határozza meg az elszámolási szabályokat, a bíróság vagy a felperes. Ahol nagy tömegű per van, a törvényben meghatározott elszámolással próbálják rákényszeríteni a felpereseket arra, hogy ilyen elszámolást nyújtsanak be, a felperesek meg azt mondják, hogy teljesen mindegy, milyen elszámolást nyújtunk be, ha ez a jogszabályhely azt mondja, hogy a bíróság állapítja meg az elszámolási szabályok alkalmazásával az elszámolás adatai

alapján a végösszeget, nekik nem kötelességük ezt megtenni. Az egyik álláspont szerint követeljük meg az elszámolás levezetését ugyanolyan tételesen, ahogy a bank elszámolt a felperessel, mert ha nem, akkor Pp. 130.§ vagy éppen a DH2 törvény 39.§. Csak ugye ez a bírósághoz fordulás jogával is valamilyen módon szembe megy. Nagyon nehéz az úgymond típus perekre alkotott szabályokat alkalmazni, mely perekről kiderült, hogy tulajdonképpen nem is típusperek. Többet nem is szeretnék mondani, átadnám a szót a következő előadónak.

Dr. Baranyabán Judit: az én témám és a soron következő előadás tárgya az érvénytelenség jogkövetkezményei az elszámolás után.

A helyzetünk valóban nehéz, de sok kérdésben segítségünkre lehetnek az évek során szerzett tapasztalatok, PK vélemények, jogegységi állásfoglalások, a kollégiumvezetők értekezletéről kiadott összefoglalók. Ami a deviza alapú kölcsönszerződések érvénytelenségét illeti, sok érvénytelenségi jogcímet, amivel a nehéz helyzetbe jutott adósok próbálkoztak, a jelenlegi tudásunk alapján már ki tudunk „lőni”. Tudjuk, hogy önmagában amiatt, hogy ezek a kölcsönszerződések deviza alapúak, nem ütköznek jogszabályba, nem ütköznek jó erkölcsbe, általában nem színleltek, nem uzsorások. Azt is tudjuk már, hogy a Hpt. 47. § (2) bekezdésére történő hivatkozással sem tudnak az adósok célt érni, mert előfordulhat, hogy ugyan nem volt meg az együttesen eljáró szervezeti képviselők együttes ügyleti képviseletre adott meghatalmazása, azonban utólagosan jóvá lehetett hagyni az álképviselő által kötött megállapodást, mely ebben az esetben éppen úgy érvényes, mint ha eredetileg is az arra jogosult kötötte volna meg. Most ezekről nem beszélnék. Egy kicsit beszélnék általában a jogkövetkezményekről, és aztán meg arról, hogy mik azok az esetek, amelyek a gyakorlatban nekünk még sok munkát fognak adni.

Az érvénytelenségi jogkövetkezményeket illetően bizonyosan észrevettétek, hogy az évek során az eredeti állapot helyreállítása szép csendesen kiment a divatból. Ez a fajta jogkövetkezmény mostanában háttérbe szorul. Miért van ez? Ennek a dogmatikai alapja a jelenleg követendő álláspont szerint az, hogy a jogviszonyok, amelyekkel mi a mkdevizaperekben dolgozunk, olyan típusú kötelmek, amelyekben fogalmilag nem lehet eredeti állapotot helyreállítani, mert ezekben a használati jelleg a domináns. Az adós megkapta a pénzt, az a tulajdonába ment át, ez azonban csak egy technikai dolog, a kölcsönt vissza kell adnia; tehát ő használja a hitelező pénzét, a hitelező pedig cserébe kamatot, hiteldíjat kér és kockázatot vállal, hogy visszakapja-e a kölcsön összegét, vagy sem. Tudom, hogy ezen sokat lehet vitatkozni, de jelenleg ez a többségi álláspont, és ezért van az, hogy maga a DH2 törvény sem fogalmazza meg lehetséges jogkövetkezményként az eredeti állapot helyreállítását olyanként, amit az adósok kérhetnek.

De akkor milyen jogkövetkezmények alkalmazhatóak? Mivel kiesik az eredeti állapot

helyreállítása, az elsődleges érvénytelenségi jogkövetkezmény, amit most a zászlónkra kell tűznünk - az 1/2010. PK vélemény is ezt mondja - az, hogy ha lehet, érvényessé kell nyilvánítani a megállapodásokat. Szemben a Ptk. 237. § (2) bekezdésének közvetlen értelmezésével, a hatályossá nyilvánítás csak másodlagos lehetőség, akkor kerülhet szóba a hatályossá nyilvánítás, ha az érvényessé nyilvánítás lehetetlen.

Amennyiben lehetséges, érvényessé nyilvánítjuk az érvénytelen szerződést, kiküszöböljük az érvénytelenségi okokat, „meggyógyítjuk” ezeket a szerződéseket, és ebben az esetben a szerződést úgy kell tekintenünk, mint ha már kezdetektől a bíróság által orvosolt tartalommal jött volna létre.

Persze az érvénytelenség kiküszöbölése alapesetben nem találkozik az adósok érdekeivel. Miért nem? Mert ha a szerződés érvényessé válik, a járulékos biztosítéki megállapodások, amelyek érvényességének megdöntése ma az adósok elsődleges érdeke, nem fognak megdőlni, érvényes szerződésünk lesz, és ezeknek az érvényes szerződéseknek természetesen érvényesek maradnak a biztosítékai is, bennmarad az ingatlan-nyilvántartásban a zálogjog, a kezések érvényesen kötelemben maradnak, a törzskönyv marad a hitelezőnél és így tovább.

Az érvényessé nyilvánítással szemben hatályossá nyilvánítás esetén nem lesz semmi orvosolva, az érvénytelenségi okot nem lehet kiküszöbölni, itt már csak a kegyelemdőfést adjuk meg, vége a történetnek, „csak” az elszámolást kell elvégezni. A kérdés, hogy hogyan számolunk el.

Ha hatályossá nyilvánítunk, az elszámoláshoz akkor is meg kell néznünk a szolgáltatást, az ellenszolgáltatást, és azt, hogy a szolgáltatást, amit az egyik fél teljesített a mi hatályossá nyilvánításunkat megelőzően, megfelelő, egyenértékű ellenszolgáltatás kísérte-e. Ezekben a perekben, amelyekkel most az időnkét töltjük, általában nem így van, mert a hitelező jellemzően előreteljesítésben van. Meg kell tehát állapítanunk, hogy mi az az egyenértékű ellenszolgáltatás, ami megfelel a hitelező szolgáltatásának, és amelynek nem teljesített részével az adós tartozni fog, illetve egy esetleges túlteljesítés esetén a hitelező fog tartozni, a mi ítéletünk alapján. Itt következik az a nagy kérdés, hogy az érvénytelen szerződés tartalma mennyiben fog minket orientálni, amikor a szolgáltatás és az egyenértékű ellenszolgáltatás mibenlétére keressük a választ.

Az irányadó joggyakorlati állásfoglalások megpróbálják ezt a kérdést sínre tenni, de biztosan sokan fogjátok úgy érezni, hogy dogmatikai tisztaság szempontjából megkérdőjelezhető a válasz. Mert ugyanis ha érvényessé tudtuk nyilvánítani a szerződést, kiküszöböltük az érvénytelenségi okot, akkor senki nem fog azon meglepődni, hogy az a tartalma a szerződésnek, amely eredetileg sem volt az érvénytelenségi okkal érintett, változatlanul fennmarad. És itt a nagy kérdés, hogy hatályossá nyilvánítás esetén mennyiben köt bennünket az a tartalom, amely egy soha érvényessé nem váló szerződés tartalma? Hogy jobban megértsétek, hogy miről beszélek: a deviza-forint kérdéstről beszélek, mert kérdés, hogy mi volt a szolgáltatás, amit az érvénytelen szerződés alapján kapott az adós. Devizában kifejezett értéket

kapott, vagy forintot kapott? Ha érvényessé nyilvánítjuk a szerződést, akkor ő devizában marad adós, kivéve, ha az árfolyamkockázat kizárólagos adósra háritásával volt összefüggésben az érvénytelenségi ok. Viszont az iránymutatások szerint, ha hatályossá nyilvánítunk, akkor is. Miért? Mert ebben a gondolatmenetben hatályossá nyilvánítás esetén azt, hogy mi volt a szolgáltatás, és mi volt annak az egyenértékű ellenszolgáltatása, szubjektív szempontból vizsgáljuk, és azt mondjuk, hogy az volt, amit a szerződő felek a maguk számára az amúgy érvénytelen szerződés megkötésekor annak tekintettek. Ergo, amennyiben lehetséges, mégis visszanyúlunk a szerződéses tartalom egy részéhez, kivéve persze, ha az érvénytelenséget éppen az ezzel a tartalommal kapcsolatos akarathiba okozta. Érezhetjük, hogy a hatályossá nyilvánítás ebben a megközelítésben már-már az érvényessé nyilvánításhoz fog hasonlítani, a legfontosabb különbség, hogy mivel nincs szerződéses alap, a hatályossá nyilvánításkor nem lehetnek abból eredő, a jövőre szóló joghatások sem.

A jelenlegi ismereteink szerint azonban hatályossá nyilvánítással jellemzően nem, vagy csak egyedi esetekben fogunk találkozni. Miért van az, hogy azokban a perekben, ahol alaposnak fogjuk találni az érvénytelenségi hivatkozásokat, alapvetően érvényessé nyilvánítással kell dolgoznunk? Jelenlegi ismereteink szerint, és ezt hangsúlyozni kell, mert a gyakorlat képlékenysége miatt azok az anyagok, állásfoglalások, amik megszülettek, esetleg rövid időtávon is felülíródhatnak, tehát a jelenlegi tudásunk és a jelenlegi ismereteink szerint azok az adósok nyerhetnek, akiknek annak idején elfelejtették eléjük tenni a kockázatfeltáró nyilatkozatot. Ebben az esetben a 2/2014. Polgári jogegységi határozat alapján a helyzet az, hogy az a szerződési feltétel, amely szerint az árfolyamkockázatot kizárólag az adós viseli, nem volt világos és nem volt érthető. Ennél a pontnál felvetődhet bennetek, hogy itt alapvetően tévedésről, megtévesztésről lehet szó, akarathibás történet ez valójában; de a mai aktuális jogértelmezésben ezt is tisztességtelenségként kell megfognunk és megfogalmaznunk.

Tehát, ha az a kikötés, hogy az adós maga viseli korlátozás nélkül az árfolyamkockázatot, nem világos, nem érthető, például mert ellentétes tartalmú tájékoztatást kapott a pénzügyintézetektől, függetlenül attól, hogy aláírta a kockázatfeltáró nyilatkozatot, és ezt még bizonyítani is tudja, vagy egyáltalán nem volt kockázatfeltárás, akkor van az, hogy ez a kikötés érvénytelen.

Nagyon sokszor egyébként nem is konkrétan megfogalmazott kikötésről van szó, és ezért vannak nehéz helyzetben azok az adósok, akiket felhív a törvényszék, hogy jelöljék meg, melyik kikötés folytán tartozik a per hatáskör szempontjából a Pp. 23.§ (1) bekezdésének *k)* pontja alá és ezáltal a törvényszék hatáskörébe, mert a szerződésben ez csak úgy van benne, hogy az adós a devizában kifejezett és abból forintra aktuálisan átszámolt törlesztőrészleteket köteles majd teljesíteni.

Ha az adós nem kapott megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázat viseléséről és ez a szerződési feltétel kiesik, akkor ma ezt úgy kell tekintenünk, hogy olyan lényeges, a főszolgáltatást érintő szerződési feltételről van szó, ami miatt az egész szerződés

megdől. Hogy nem világos és nem érthető, ez egyébként nem csak a tisztességtelenség okát, hanem alapvetően a tisztességtelenség vizsgálatának a lehetőségét is jelenti, mert ha világos és érthető lenne, akkor tisztességtelenség szempontjából eleve vizsgálni sem tudnánk, minthogy a főszolgáltatásra és ellenszolgáltatásra vonatkozó feltétel esetében a tisztességtelenség vizsgálata fő szabály szerint kizárt.

Tehát ott tartottunk, hogy az adósnak szerencséje volt, és őt nem világosították fel, idézőjelben mondom persze, akkor hivatkozhat arra, hogy ő nem is tudott erről a kockázatról. Ebben az esetben érvényessé nyilvánítjuk a szerződést, mert az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető az által, hogy az adóst egy soha nem emelkedő deviza árfolyamon tekintjük adósnak, tehát a törlesztési kötelezettségeinek a szerződéskötés kori árfolyamon kell eleget tennie.

Dr. Kovács Ildikó: ugyanaz az eredménye, mintha forintot vennénk.

Dr. Baranyabán Judit: nem teljesen, rögtön kitérek rá, hogy miért. Ezt azonban okosan tovább gondolták, és most jön a következő lépcső, hogy valóban, ha ez így van, hogy az adós tulajdonképpen soha nem emelkedő árfolyamú devizát vett fel, akkor ő forintot vett fel. Ebben az esetben tehát a gyakorlat forintosítja az adósságot, ténylegesen a folyósított forintban fog eladósodni az adósnak. Megkérdezhetnénk, hogy mi a helyzet azzal az átmenetnek bizonyult időszakokkal, amikor az árfolyam az adós számára kedvezően változott (és aminek az elméleti lehetősége természetesen benne volt a konstrukcióban), mivel egy soha nem emelkedő deviza csökkenhet, a forintösszeg pedig marad, de a szerződés egyensúlyát nyilvánvalóan felborítaná, ha az adós az előnyöket élvezhetné és csak a hátrányok alól mentesülne. Így marad a folyósított forintösszeg.

Dr. Szabó Dénes: ebben az esetben feltételezzük azt is, hogy az adós soha nem is volt informált, nem hallott még arról, hogy árfolyamok léteznek és azok változhatnak is.

Dr. Baranyabán Judit: mérlegelés kérdése lesz, hogy mennyire volt az adós, mint átlagos fogyasztó számára a szerződés ezen tartalma érthető és világos, ezt természetesen te fogod magad elbírálni. Első körben a pénzügyintézet bizonyít, tehát elő kell vennie a kockázatteltérő nyilatkozatot. Ha ilyen nem volt, más eszközökkel is bizonyíthatja, hogy ettől függetlenül is a kockázatot feltárta, és az adós tudhatta, hogy mit vállal. A kockázatteltérő nyilatkozat ellenében az adós bizonyíthatja, hogy az abban foglaltakat lerontó vagy átértelmező tájékoztatást kapott.

Ha a mérlegelés eredményeként megállapítható, hogy nem volt világos és nem volt érthető az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltétel, akkor ez az adós forintban lesz adós.

Arra a kérdésre, hogy miért lehet nagy különbség abban, hogy valaki soha nem

emelkedő árfolyamú devizában adós, vagy pedig forintban adós, a válasz a forintosítási törvényben keresendő. Ez a DH3 törvény, a 2014. évi LXXVII. törvény, amely szerint a DH törvények hatály alá tartozó, deviza alapon még fennálló tartozásokat forintosítani kell 2015. február 1-jei fordulónappal, a forintosítási törvény által meghatározott árfolyamon, ami 309,- forint eurónál, és 256,50 forint a svájci franknál. Ezzel az adós, akinek devizában még áll fenn tartozása, nem jut messzire. Az ilyen adós csak akkor tud a kívánt jogérvényesítéshez hozzájutni, ha olyan jogkövetkezményeket tud kicsikarni, olyan jogkövetkezmények alapjául szolgáló körülményeket tud igazolni, melyek mellett mód van arra, hogy az érvénytelenségi ok kiküszöböléseként a forintosítás megtörténhessen. Ha ő forintban adós, akkor gyakorlatilag számára marad az az árfolyam, amelyen ő a kölcsönt annak idején felvette. Ha devizában maradt adós, akkor az esedékességek, illetve a részteljesítések idején érvényes devizaárfolyamon számolunk el a forintosításig. A végén, ha még maradt adósság, az mindenképpen a forintosítási törvény hatály alá esik. Ebben az esetben meg kell nézni, hogy a DH3 törvény 12.§-ban írtak szerint az adós esetlegesen beletartozott-e a négy kivételes esetkör egyikébe és e lehetőségével élve kérte-e a forintosítás mellőzését.

Nem tudom, hogy ez mennyire lesz gyakorlati, de sok anyag foglalkozik vele, előfordulhat olyan eset is, hogy az adós tudhatta, hogy van árfolyamkockázat, azt ő viseli is, de arról győzték meg, hogy ez a kockázat korlátos. Ha az volna megállapítható, hogy igen, az adósnak mondta az ügyintéző, hogy nyugodtan tessék csak felvenni devizaalapon a kölcsönt, mert mondjuk 10 % az a sáv, amelyben az árfolyam mozoghat, akkor áll elő, hogy a szerződése érvénytelen, mert nem világos és nem érthető, ekként tisztességtelen a kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázat korlátlan viselésére vonatkozó szerződési feltétele, ennek folytán megdől a teljes kölcsönszerződés, amit azonban érvényessé nyilvánítunk. Az érvényessé nyilvánítás során csak annyit változtatunk, amennyivel az érvénytelenség kiküszöbölhető, devizában marad a tartozás, mert az adósnak volt ismerete, ha csak részleges is az árfolyamkockázatról. Az árfolyamkockázat ebben az esetben úgy fog alakulni, hogy az adós (a forintosításig) a mindenkori árfolyamon volt és lesz köteles teljesíteni, azonban maximum azon a plafonon, amilyen tartalommal őt a kockázatviselése körében tájékoztatták.

Dr. Gelencsér Zoltán: első fokon a gyakorlatban találkozunk ilyen esetekkel. Több ízben jöttek el a kereskedőktől azok az alkalmazottak, akik vagy emlékeztek vagy nem 5-6-8 év távlatából, de általában 2 és 10 % közötti számokat mondanak, hogy erről tájékoztatták az adóst, vagy azt vallják, az adósról épp nem emlékeznek, de mindenkinek ezt mondták. A felperes erre rendszerint bólogat, hogy igen, neki is ezt mondták.

Dr. Baranyabán Judit: mérlegelnünk kell, mint általában, hogy a tanúvallomásokat mennyire fogadjuk el. Ha a bíró a mérlegelése eredményeként megállapítja, hogy az adóst ilyen tartalommal tájékoztatták a kockázatviselési kötelezettségéről, akkor bizony

előtérbe kerül, hogy az említett logikai láncon keresztül, hogy az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltétel érvénytelen, így a teljes szerződés is érvénytelen, érvényessé kell nyilvánítanunk azzal, hogy az ő tartozása devizában nyilvántartott összeg, amit az MNB által közzétett, de legfeljebb a kapott tájékoztatás szerinti mérték felső határának megfelelő középárfolyamon átszámított forint összegben kell teljesíteni.

Fontos még, hogy a kockázatot nem a konkrét fogyasztónak kell megértenie, hanem az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztónak, és bizony felmerül, hogy az általánosan tájékozott, ésszerűen körültekintő és figyelmes fogyasztónak rá kellett volna kérdeznie, hogy mi alapján tetszik ezt mondani, amikor más van leírva.

Arra szeretném viszont felhívni a figyelmeteket, hogy ezeket az adósokat, amennyiben a szerződésük 2015. február 1-ig nem szűnt meg, vagy a szerződést felmondták a forintosítási törvény hatályba lépését, 2014. december 7. napját megelőzően, és ezen a napon még volt fennálló tartozás, a forintosítási törvény a 15/A.§ értelmében utoléri, tehát a forintosítási törvény által meghatározott árfolyamnak és - még fennálló szerződés esetén - a forintosítási törvény által meghatározott szerződési tartalomnak érvényesülnie kell.

A forintosítási törvény nem visszamenőleges hatályú. A forintosításig irányadó lesz az érvényessé nyilvánítás szerinti szerződéses tartalom, ha azonban a forintosítási törvény hatályba lépésekor 2014. december 7. napján van fennálló tartozása, az fog főszabály szerint 2015. február 1. napjával 256,5 HUF/CHF, illetve 309 HUF/€ árfolyamon fordulni, de az időközben eltelt teljesítési időszakokra az érvényessé nyilvánítás szerinti, korlátozott kockázatú árfolyammal kell majd elszámolni.

Említettem már, hogy az érvényessé nyilvánításkor annyiban nyúlunk bele a szerződés tartalmába, amennyiben az az érvénytelenségi ok kiküszöböléséhez szükséges. Ez a fő szabály, de rögtön következik a kivétel is, mert amennyiben ennél fogva az értékegyensúly, az értékarányosság megborulna ezekben a szerződésekben, akkor még egy kicsit hozzá kell szabnunk a szerződés új, érvényessé nyilvánított tartalmát az eredeti értékarányossághoz.

Mit értek ezen? Ez azt jelenti, hogy ha forintban lesz adós az adós, tehát ő semmit nem tudhatott az árfolyamkockázat viseléséről, és ezért a tartozása eredendően forintosodik, a forinttartozása után nem fizethet devizához szabott, a devizára irányadó kamatot. Ebben az esetben a kamatot hozzá kell igazítani az új kirovó pénznemhez, tehát forintkamatot kell majd fizetnie, amit a következőképpen állítunk elő: akkor van szerencsénk, ha a szerződésben volt referencia kamatláb, és ahhoz volt hozzárendelve egy kamatfelár. Ha ez így volt, csak azt kell megtudnunk, hogy a szerződéskötéskor a 3 havi BUBOR, a budapesti bankközi kamatláb, milyen értéken állt. Ha ezt megtudtuk, a 3 havi BUBOR-hoz már csak hozzá kell adnunk a kamatfelárat. Ellenben, ha nem volt

kimutatva a szerződésben kamatfelár, akkor nekünk kell csinálnunk. Ehhez nemcsak azt kell megnéznünk, mennyi volt a 3 havi BUBOR, hanem azt is, hogy a 3 havi LIBOR, a 3 hónapos londoni bankközi kamatláb milyen értéken állt a szerződéskötéskor, ezt vonjuk ki a szerződés szerinti induló ügyleti kamatból, eredményként meg lesz a kamatfelárunk, és ezt a kamatfelárat ezután már csak hozzá kell adnunk a BUBOR-hoz. Na ugye, milyen egyszerű. Innentől az új érvényes tartalom már ott áll szépen előttünk, az ítélet rendelkező részébe kell foglalnunk természetesen. Nem csak ahhoz kell meghatározni a szerződés új tartalmát, hogy aztán ezzel a tartalommal nyilváníthassuk érvényessé, hanem az elszámoláshoz is.

A hatályossá nyilvánításnál nem fogunk semmiféle új szerződési tartalmat előállítani. Az elszámolás miatt azonban el kell gondolkodnunk azon, hogy milyen tartalommal számolunk el, és hasonló eljárás elé nézünk, ha esetleg forintban fejeződne ki a ténylegesen nyújtott szolgáltatás, amihez keressük az egyenértékű ellenszolgáltatást.

Hogyan kell elszámolni? Nem nagyon biztató a kép. Bíró ezt nem képes végigcsinálni, majd a szoftverek az alperesi pénzügyi osztálynál, vagy az a szakértő, akit a felperes kirendelni indítványoz. Nem várható el, hogy egy bíró hosszú éjszakákat a kamatperiódusok számolgatásával töltsön. Az elszámolás szabályai szerint, ha az adós többet teljesített, mert ugye ő még az eredeti érvénytelen tartalom szerint igyekezett és teljesített, csekély kivételtől eltekintve, akkor ő feltételezhetően legalábbis egy ideig túlfizetésben volt. A túlfizetés összegét mindenkor előtörlesztésnek kell tekinteni a DH2 törvény szabályai szerint, és a DH2 törvény elszámolási szabályai szerint a mindenkori aktuális előtörlesztés a tőketartozást csökkenti. Nem tudom, hogy az első fokon ítélező kollégák hogyan birkóznak ezzel a problémáival. Magam az alperest próbálnám rávenni az új paraméterekkel történő elszámolásra, ha ezt megcsinálta és a felperes nem fogadja el, akkor a felperes nyilatkozzon, hogy konkrétan hol látja abban a problémát. Végső esetben szakértőt lehet kirendelni ebben a kérdésben.

Az elszámolás általános és különös módszertanáról az MNB alkotott rendeleteket, ezek a 42/2014. (XI.7.) és az 54/2014. (XII.10.) MNB rendelet, ide tartozik még az 55/2014. (XII.10.) MNB rendelet. Ezekről annyit kell tudnunk, hogy léteznek, úgy hívjuk fel a (pénzügyi) felet, úgy rendeljük ki a szakértőt, hogy erre figyelemmel számoljon el. Csak kifejezett matematikai érdeklődéssel rendelkezőknek érdemes ezekben a rendeletekben elmélyedni.

Figyelembe kell venni, hogy az újabb elszámolás küszöbére jutott felek már egyszer elszámoltak, volt már egy nullás körük az árfolyamrés és az egyoldalú szerződésmódosítások érvénytelensége miatt. Az elszámolási iratok kellene, anélkül nem pereskedünk. Ez az elszámolás szentírás annyiban, hogy az ott figyelembe vett adatokból kell kiindulni, csak a perbeli érvénytelenség kiküszöböléséből eredő változtatások lehetségesek. Így például amilyen részteljesítéseket ott figyelembe vettek, azok voltak a részteljesítések, innentől az adós már nem jelentkezhett, hogy közben volt

itt-ott még egy kis teljesítése, és azt is kéri elszámolni.

Az újabb elszámolás alapjául szolgáló érvénytelenségi ok természetesen túllép az eredeti elszámolás indokát adó érvénytelenségi okon. Itt az adós számára többletpénz van kilátásban, viszont azt fontos tudnunk, hogy a pénzügyintézet már elszámolt az árfolyamrésszel, az adós már visszakapta, amit az árfolyamrés folytán fizetett, így innentől az árfolyamréstől mentesen kell számolni.

Az elszámolás lépcsői tehát, hogy meghatározzuk, az érvényessé nyilvánított szerződésben, mi a tőketartozás, ha az forint, hozzászabjuk a kamatot, ha deviza, akkor az marad a forintosságig. Ha az árfolyamkockázat viselése korlátos, meghatározzuk a legmagasabb alkalmazható árfolyamot. Ezen az alapon hívjuk fel a már megtörtént elszámolás anyagából kiindulva további elszámolásra a pénzügyintézetet, hogy úgy végezze el az elszámolást, hogy az megfeleljen a DH2 törvény 5-6. §-ainak, a felhívott MNB rendeleteknek, az árfolyamrés címén megtörtént teljesítéseket hagyja figyelmen kívül. Ez az út a DH törvények hatálya alá tartozó fogyasztási szerződések esetében követendő.

Ahhoz, hogy az ügy érdemébe bocsátkozzunk a felperesnek kérnie kell valamilyen jogkövetkezményt, de ehhez a bíró nincs kötve, a kért jogkövetkezmény nem jelent kereseti kérelemhez kötöttséget. Ha a kért érvényessé nyilvánítás helyett hatályossá nyilvánít a bíróság vagy fordítva, akkor is a kereseti kérelem keretei között marad.

Amit még el szeretnék mondani, sok anyagban olvashattok arról, hogy a teljes érvénytelenségre nem vezető részleges érvénytelenség valamiféle sui generis jogintézmény volna, aminek csak és egyetlen jogkövetkezménye lehet, még pedig az, hogy az érvénytelen feltétel nem vált ki joghatást, és kiesik a szerződésből. Akik ezen a véleményen vannak, úgy gondolják, hogy a részleges érvénytelenség soha nem küszöbölhető ki érvényessé nyilvánítás útján. Ennek azonban nincs polgári jogi alapja. Egyetlen alapja van, ha a feltétel tisztességtelen, akkor a 93/13. EKG irányelv 6. § (1) bekezdése folytán nem lehet fogyasztó esetében érvénytelenségi jogkövetkezményeket alkalmazni. Uniós elvárás, hogy úgy szankcionáljuk a tisztességtelen feltételeket alkalmazó szolgáltatókat, hogy nem próbáljuk helyreállítani a tisztességtelen feltételeiket, hanem hagyjuk kiesni azokat a szerződésből. De ha nem fogyasztó a felperes, vagy más érvénytelenségi okról van szó, nincs elméleti akadálya, hogy a feltételt – az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével - érvényessé nyilváníthassa a bíró.

Még egy dolog van, amiről még nem szóltam, hogy amennyiben a Hpt. 213. §-ában írt tartalmi kellékek hiányoznának a szerződésből, akkor arra legyetek figyelemmel, hogy ezeket is pótolhatjuk érvényessé nyilvánítás útján, ha a hiányzó elemre a szerződés egyéb paramétereiből, a feleknek a szerződéskötést megelőző nyilatkozataiból, a

futamidő alatt tanúsított tényleges teljesítéseiből tudunk következtetni. Ez az elmélet odáig elmegy, hogy a szerződés tárgyát is elő tudjuk állítani az érvényesség nyilvánításához, mert az a hitelkérelemből és a folyósítás adataiból ismert. Nyilván nem lehet érvényessé nyilvánítani, ha az előírt tartalom nemcsak alakilag hiányzik a szerződésből, hanem az állapítható meg, hogy arra nem terjedt ki a felek kölcsönös szerződési akarata, vagy az a szerződés egyéb adataiból, körülményeiből nem tárható fel. Ilyen esetben kerül előtérbe a hatályossá nyilvánítás és a hatályossá nyilvánítás körében válhat igazán éles kérdéssé, hogy marad-e deviza.

Dr. Gelencsér Zoltán: nagyon sok ügyben meg lehet állapítani, hogy valójában nem fogyasztói a szerződés, vagy legalábbis felmerül ennek a gyanúja. Emiatt érdemes azzal kezdeni a felperes személyes meghallgatását, hogy milyen célból vette fel a kölcsönt, főleg az autóhitelekre vonatkozik ez, hogy milyen célból vásárolta az autót. Gyakran kiderül, hogy a felperes azt a munkájához vette és használja a mai napig. Ehhez tartozó kérdés, hogy ha nem fogyasztói a szerződés, az az illetékességet érinti-e, mivel ilyen esetben a Pp. 30/A.§-a nem alkalmazható.

Gáspárné dr. Baranyabán Judit: Felmerült, hogy miként kell eljárunk akkor, ha a felperes, mint zálogszerződés kötelezettje, azért kéri a zálogszerződés semmisségének megállapítását, mert az alapul szolgáló kölcsönszerződés érvénytelen. Mondhatjuk-e, hogy a DH2 törvény hatálya alá tartozik a szerződés és főlhívjuk a felperest, hogy állítsa perbe az adósokat, a kölcsönszerződésben részes összes személyt, és terjessze ki a keresetét a kölcsönszerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeire. Én azt gondolom, maradjon az, hogy a zálogkötelezett felperes vagy perbe állítja az adósokat a törvény által előírt kereseti kérelem mellett és elszámol helyettük, vagy pedig el lesz utasítva a keresetlevele DH2 törvény 37.§ (2) bekezdése alapján.

A végrehajtás megszüntetése iránti perrel kapcsolatos a következő kérdés, ez a pertípus gyakorlatilag egy univerzális per kategória lett, meg kell vizsgálni a kölcsönszerződést és a zálogszerződést is, az összes érvénytelenségi jogcímenek, amit felhoz az adós, a nyilvánvaló semmiséget enélkül is észlelni kell.

Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet: a végrehajtás megszüntetése/korlátozása iránti perben az szerződés érvényessége vagy érvénytelensége az indoklásra tartozó kérdés. Mivel a perben nem ez az érvényesített jog, nem kell valamennyi szerződő félnek perben állnia, így a végrehajtási per nyilvánvalóan nem teremt olyan alapot, ami aztán ítélt dolognak minősülne.

Gáspárné dr. Baranyabán Judit: A következő kérdés azzal kapcsolatos, hogy hozhatunk-e közbenső ítéletet az érvénytelenség kérdésében. Szerintem ez elképzelhető, a jogalap és az összecszerűség kérdése különválasztható.

Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet: Szerintem is lehet közbenső ítéletet hozni.

Dr. Gelencsér Zoltán: Tárgyalási szakban ott tartunk gyakorlatilag első fokon, hogy a következő tárgyaláson ezekben legalább a jogalapban meghozható a döntés. Mivel az elszámolás nem egyszerű, pergazdaságossági szempontból is érdemes lehet közbenső ítéletet hozni, melynek jogerőre emelkedése esetén már meg van a kellő alapunk arra, hogy felhívjuk az elszámolás kidolgozására az alperest. Enélkül egy ilyen felhívás prejudikálás.

Ismert olyan konstrukció is, hogy befektetésre kapták a hitelt és jelzálogjogot raktak a házukra, plusz kellett fizetni egy életbiztosítást, az életbiztosításba befizetett összeget számolták el a tőkére. Az adós kétfelé fizetett, amit a banknak kellett fizetni, az a kamat volt és a kezelési költség. Nem biztos, hogy ez fogyasztói hitel, mert az életbiztosítás befektetés jellegű is.

Gáspárné dr. Baranyabán Judit: De ez a befektetés jelleg csak a kölcsönszerződés teljesítésének a megkönnyítését szolgálta, tehát szerintem a kölcsöncélt kell vizsgálni, amire az adós a kölcsönt felvette és nem azt, hogy a kölcsönszerződést megtámogatták egy ilyen konstrukcióval.

Dr. Gelencsér Zoltán: Hogyan kezeljük, ha az adós arra hivatkozik, hogy a kölcsönösszeg egy részéből befektetéseket hajtott végre, portfóliót vásárolt, aztán a tőzsdén azt elbukta. Ez vajon fogyasztói hitel-e?

Gáspárné dr. Baranyabán Judit: . Ha több kölcsön cél is van, akkor meg kell nézni, hogy melyik a domináns és akkor az fogja meghatározni a kölcsönszerződés jellegét. Érvényesül az az elv is, hogyha elszámoltak, és a fogyasztói jelleget egyik fél sem vitatta, az utóbb már nem vitatható.

Dr. Gelencsér Zoltán: Előfordulhat az is, hogy az adós alávetette magát az elszámolásnak, mert magánszemélyként vette fel a hitelt, de azt igazolhatóan a Széchenyi hitele kiegyenlítésére fordította teljes egészében, egyéni vállalkozói számlán lévő tartozást egyenlített ki. Ezért csínján kell bánni azzal az elképzeléssel, hogy az elszámolt kölcsönszerződés minden esetben fogyasztói a szerződés.

Gáspárné dr. Baranyabán Judit: Valószínűleg azért ezt nem árt tisztázni. Ha a gazdasági tevékenységből származó adósságai törlesztésére vesz fel kölcsönt az adós, akkor ő nem fogyasztó.

Sok problémánk merülhet fel változatlanul menet közben, amelyek megoldásához összefogás útján juthatunk el; így ha van kérdésetek, nyugodtan keressetek meg, hátha együtt találunk választ. Nagyon szépen köszönjük a figyelmet!

